

“La responsabilitat democràtica que et dóna el país fa que el teu interlocutor no tingui dret de veto.”

Entrevista a Joan Rigol, per Miquel Calsina

MIQUEL CALSINA: El passat mes de novembre va presentar la seva tesi doctoral de filosofia sobre Gabriel Marcel. És la seva segona tesi, la primera va ser de teologia, sobre Jacques Maritain. Vostè, de fet, deu ser dels pocs polítics que tenen dos doctorats. Per què Marcel i per què Maritain? Quina influència tenen tots dos en el seu pensament? Ha arribat a aquests dos pensadors a través del seu camí polític? O ja se situen al principi de la seva trajectòria i després de la seva carrera política ha aprofitat per estudiar-los?

JOAN RIGOL: El meu marc personal ha estat format per diversos càrrecs polítics: conseller de Treball, conseller de Cultura, després em varen enviar a Madrid com a vicepresident del Senat i també he estat president del Parlament. En cada un d'aquests llocs he intentat fer la meua aportació política. Per exemple, quan era conseller de Treball, hi havia una gran confrontació ideològica, sindical i patronal i vaig intentar posar sobre la taula els grans problemes que teníem aleshores, quan l'atur arribava al 24%, però sense el marc de protecció que tenim en aquests moments...

De quins anys parlem?

Jo vaig ser conseller de Treball del 1980 al 1984. Aleshores vaig enfocar-ho amb dos temes: l'atur i el diàleg social. Aquests eren els meus dos pilars. Després d'aquella experiència, que va ser molt intensa i molt dura, vaig tenir la necessitat d'expressar el meu pensament i en va sortir el llibre *Crisi i país*. Més tard, quan vaig ser conseller de Cultura, tothom recorda encara avui el pacte cultural, que volia situar la cultura al marge de la competitivitat política. I no em va sortir bé. Però en aquell moment vaig fer-ne una altra reflexió en un llibre que du per títol *Poble i consciència nacional*.

Així doncs, al llarg de la meva trajectòria de compromís polític, l'acció i la reflexió han anat de la mà. Després, en sortir de la política, em va semblar que havia de fer una reflexió sobre la dimensió profunda del sentit de comunitat. I em va semblar bé –en el context d'una reflexió que ja havia iniciat abans, en treure'm la llicenciatura en teologia i en escriure *Compromís polític i sentit cristià*– aprofundir sobre Jacques Maritain. Què entén per comunitat? Què entén Maritain per persona en el marc de la dimensió política en la qual jo m'havia mogut?

Per altra banda, a la meua vida hi ha un fet que m'ha portat de vegades angoixa i de vegades reflexió, que és la mort de la meua primera dona. Ho volia aprofundir i afrontar. En un inici preguntant una cosa tan senzilla com la següent: la meua relació actual amb la meua primera esposa (ara que ja no hi és) és simplement un monòleg amb mi mateix o realment podem parlar de relació? I aquest és el tema de la meua segona tesi, que vaig focalitzar en Gabriel Marcel.

Als meus setanta anys continuo llegint els llibres que em van marcar entre els vint i els trenta anys. I un dels que he tornat a llegir, que va generar un gran impacte aleshores, és *Literatura del segle XX i cristianisme*, de Charles Moeller. Constrastar aquest tema de preocupació existencial meua amb el llibre de Moeller i les obres d'Unamuno, per exemple, em va portar a estudiar el filòsof Gabriel Marcel. Sempre, però, des d'aquest rerefons personal de veure si la relació que tenim amb allò transcendent, més enllà de la nostra naixença i la nostra mort, és un més enllà que podem viure amb les persones que s'han

Volia saber si a partir de la riquesa espiritual i el potencial de llibertat i amor que portem a dins som capaços de traspassar la frontera de la mort.

transformat en esperit pur. Hi ha, en l'home, indiscutiblement, una dimensió espiritual. Marcel l'anomena *misteri*. Dimensió espiritual que esclata en el sentit de llibertat, entenent per llibertat no fer el que et vingui de gust sinó la creativitat entorn de la gent, que s'expressa fonamentalment a través de l'amor. Doncs bé, volia saber si a partir d'aquesta riquesa espiritual i potencial de llibertat i amor que totes les persones portem a dins som capaços de traspassar la frontera de la mort. La tesi que acabo de defensar es titula *Amor més enllà de la mort en la filosofia de Gabriel Marcel*. Desenvolupar-la m'ha anat bé. Jo no sóc un intel·lectual. Faig tot això "pel meu gasto", que dirien els pagesos del meu poble. És un treball d'aprofundiment personal, sobretot.

Per tant es podria dir que ha trobat en Maritain l'autor on justificar la seva convicció política i en Marcel la dimensió humana de la fe.

Exacte, i el sentit humà de la nostra vida, de la nostra existència. De fet, he estudiat Marcel però no m'he limitat només a explicar un autor, sinó que l'he posat en dialèctica amb mi mateix, que és el que més m'interessava.

I de Maritain, com definiria la seva idea de comunitat, que vostè s'ha apropiat?

Ho explicaré a través d'un altre autor que m'ajuda molt a situar Maritain, que és Ferdinand Tönnies quan parla de societat i comunitat. Sense societat, és a dir, sense confrontació d'interessos amb una actitud dinàmica i positiva, no hi hauria progrés. Però, d'altra banda, si al final de la nostra vida només hi ha una confrontació d'interessos, la nostra convivència queda molt funcionalitzada i poc realitzada. I la

comunitat és precisament el lloc càlid de la gratuïtat, el de les relacions humanes més autèntiques. S'ha de repensar la política no només des de la confrontació d'interessos i de debat fins que és la confrontació partidària, sinó entendre-la també en la seva dimensió comunitària. És el que em motiva a estar en política.

Quins altres referents intel·lectuals, polítics o literaris han estat importants per a vostè?

Per dir-ho amb senzillesa, jo camino amb dues potes. Una és Karl Rahner, el seu llibre *El oyente de la palabra* m'ha estat sempre un punt de referència. I, d'altra banda, sóc lector d'un conjunt de sociòlegs i filòsofs contemporanis com Zygmunt Bauman (el llegeixo d'abans que fos tan mediàtic!), Ulrich Beck o Alain Finkielkraut, que m'ajuden a analitzar la societat actual. A part d'això, he de dir que sóc un tafaner intel·lectual. La meva formació m'ha portat sempre a llegir no només per erudició sinó per anar-me qüestionant a mi mateix. Llegeixo poca literatura. Llegir només assaig és una limitació perquè perdem l'espai contemplatiu de les coses. Però un autor universal que em va interessar molt en el seu moment va ser Dostoievski, i especialment la novel·la *L'idiota*. Quan em vull distreure (perquè l'assaig no deixa de ser una reflexió), la meva inclinació és cap a la història. Aleshores agafo la història i la gaudeixo com si fos una novel·la: Pierre Vilar, Jaume Vicens Vives, etc. Ells han format el meu catalanisme.

Fa poc va moderar per a la Fundació Joan Maragall un diàleg públic entre Oriol Junqueras i Joan Majó. Junqueras hi va explicar que va ser el seu compromís polític amb el país el que l'havia fet prendre consciència de la seva identitat cristiana, mentre que Majó afirmava que va arribar a la política a partir del seu compromís cristià. Fins a quin punt, en el seu cas, la inspiració cristiana ha estat responsable del seu compromís polític?

Ara tinc setanta anys. Vaig néixer en una família molt senzilla

S'ha de repensar la política més enllà de la confrontació d'interessos, tenint en compte la seva dimensió comunitària.

d'un poble de pagès, vaig entrar al seminari, vaig tenir tota la formació eclesiàstica, vaig exercir de capellà durant un any i mig, després em vaig secularitzar, vaig obrir un despatx professional d'economia i vaig entrar en el món social. Per tant, a mi el sentit cristià em ve de ben petit, des que a casa al vespre resàvem el rosari. He tingut totes les crisis imaginables, però he mantingut aquesta relació personal amb Déu al llarg de tota la meua vida. Per tant, no hi ha un moment concret en què irrompi el cristianisme en mi.

Vaig entrar en política perquè ja durant la dictadura vaig acollir gent que demanava la protecció del món eclesiàstic per poder tirar endavant la seva activitat política. Recordo que una vegada la policia va irrompre a casa i hi va trobar les obres completes de Lenin, que pertanyien a algú que les hi havia deixat perquè no l'enxampessin. En aquest sentit, puc dir que en política tinc uns antecedents nascuts per pura solidaritat, sense cap opció ideològica prèvia. En el moment de la transició, uns quants companys vam concloure que ens hi havíem de posar i ens vam distribuir entre els diversos grups polítics. Un amic del grup em va parlar d'Unió Democràtica de Catalunya (UDC) i m'hi vaig apuntar.

Un cop a UDC, com que jo tenia un despatx d'assessorament d'empreses, se'm va demanar que treballés el tema de la petita i la mitjana empresa i que participés en la formació d'una patronal catalana. Vaig ajudar a donar el sentit de catalanitat al món empresarial a través de la influència que havia rebut de lectures com la de *Industrials i polítics del segle XIX*, de Jaume Vicens Vives. Després em van demanar que m'hi integrés i vaig esdevenir el primer secretari de la petita i mitjana empresa de Catalunya. Quan UDC es va coalitzar amb Convergència, el president del Comitè de Govern, en Francesc Borrell, no trobava ningú que volgués ser el segon del nostre partit a les llistes de les eleccions de 1979. Tots els que es volien dedicar a la política ja

havien abandonat UDC! Em van garantir que no sortiria elegit, i així va ser. Però quan el 1980, després de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, els candidats que ja ocupaven escons al Congrés de Madrid van haver de renunciar-hi, les llistes van córrer automàticament. I així va ser com vaig entrar a la política institucional.

O sigui, començant com a diputat a Madrid.

Com a diputat a Madrid l'any 1980. En aquell moment a Madrid teníem al davant el PSC, que tenia un grup parlamentari propi. Això ara sembla arqueologia, però era així. Després, en el moment de fer govern, el president Pujol buscava algú que pogués fer de conseller de Treball. Abans ja ho havia demanat a algunes persones, que s'havien arronsat. Aleshores els socialistes de la UGT, amb qui jo tenia bona relació i ens coneixíem de la patronal, van proposar el meu nom. Després vaig ser conseller de Cultura. Quan va fracassar el pacte cultural vaig dimitir i em vaig dedicar tres anys a l'activitat privada. Quan en Coll i Alentorn em va demanar que fes de president d'UDC vaig acceptar..., i m'hi vaig estar tretze anys.

Ha explicat una mica els seus orígens i la seva opció per UDC, per tant per un partit democratacristià.

Jo no sé fer política sense valors, i em va semblar que els valors d'aquest partit eren vigents i adequats i que valia la pena comprometre-s'hi.

Vostè es continua considerant un polític democratacristià? Què li sembla que ha aportat històricament la democràcia cristiana en l'àmbit europeu? Encara hi ha un espai per a una opció política que puguem considerar democratacristiana?

Certament el nom de democràcia cristiana pot generar certs equívocs al nostre país. Que l'Església catòlica fos la religió oficial durant el

He tingut totes les crisis imaginables, però he mantingut la relació personal amb Déu tota la vida.

franquisme en deu tenir bona part de culpa. Però per a algunes coses ens cal una mica més de perspectiva històrica. Al final de la Segona Guerra Mundial, en el marc de la necessària reconstrucció europea, la Democràcia Cristiana va fer una aportació molt positiva. Només cal recordar noms com De Gasperi a Itàlia, o Schumann i Adenauer, que van crear un pòsit molt decisiu en política europea. Una vegada creada la Unió Europea, però, he vist la democràcia cristiana preocupada sobretot pel número de diputats que suma enfront dels socialistes. Calia sumar gent i van començar a aproximar-se als conservadors, sense cap mena de preocupació, amb la idea que la democràcia cristiana tenia un missatge de centralitat. I ara ens trobem que som com conservadors.

Si es llegís exactament la procedència de la Democràcia Cristiana –la de tradició més social–, la de don Sturzo, la del *Quadragesimo Anno* de Pius XI, etc., es veuria que la dinàmica actual n'és ben lluny. Però sí que em sento demòcratacristià en el sentit que deia abans, de creure fermament que la comunitat és el destí final de la política, i que això passa pel bon govern. Amb l'horitzó de la fraternitat humana.

De totes les responsabilitats polítiques que ha exercit, quina ha estat la més important per a vostè?

Ser president del Parlament, evidentment: és un privilegi políticament extraordinari i una vivència molt rica. D'altra banda, com a conseller de Treball entre 1980 i 1984, vaig tenir l'oportunitat de conèixer de prop moltes de les empreses que en aquell moment estaven en crisi. Coneixia de primera mà la situació concreta de les tèxtils de la Conca del Llobregat, per exemple. El meu mapa geogràfic era el de la crisi industrial d'aquell moment. També va ser una experiència extraordinària. I després, a Cultura, no cal dir-ho. He pogut estar al costat de Salvador Espriu en el moment de la seva mort. Si em pregunta amb

quina em quedaria... Sens dubte, amb la satisfacció i la responsabilitat d'intentar representar l'ànima d'un país.

Des d'aquesta experiència política, quines diria que són les causes de la desafecció i desconexió de la ciutadania amb la política? Potser desafecció és un concepte que s'ha emprat excessivament. Podríem parlar també de desencant o de desànim del ciutadà envers la política. Al seu llibre *Sentit polític i compromís cristià* ja parla una mica de les causes de la desafecció política i també de la necessitat de regenerar la política.

Hi ha dues tendències diferents. D'una banda, aquells ciutadans que només miren la política pensant que els ho ha de solucionar tot. I que quan no es resolen adequadament tots els seus problemes s'esplaien en una crítica aferrissada, desproporcionada i maldestra contra els polítics. En segon lloc, hi ha aquells que no han perdut la consciència de ciutadania i no s'han transmutat només en clients de l'administració pública, però que s'adonen que hi ha una superestructura política que no lliga amb els objectius comuns, i en fan una crítica positiva.

Dit això, en cert sentit crec que hem *madrinyelitzat* una mica massa la política, sembla que l'important és qui guanya el poder i qui en queda fora, l'adversari. És un dels problemes de fons que té Espanya. Una de les causes és que hem supeditat els objectius de les institucions al projecte polític individual de cada partit, de tal manera que les institucions de vegades ens han semblat més una trinxera que no pas l'espai comú. Els objectius d'una institució han de ser prioritaris, han de quedar per sobre dels del partit. És un dels problemes de la vida política del nostre país: sovint no ens adonem que les institucions no són dels partits, que les guanyen o perden, sinó que són del poble. Aquesta és la causa de la distància de la gent envers la política.

També és cert que hi ha el factor mediàtic, que burxa la morbositat d'una manera extraordinària perquè és una de les seves formes de captar audiència. Malgrat això, crec que hi ha un fet objectiu del qual no podem prescindir i és que sense partits no hi ha democràcia.

Em sento democratacristià perquè crec fermament que la comunitat és el destí final de la política, i amb l'horitzó de la fraternitat humana.

La qüestió de fons és com administrar el poder i tenir a la vegada credibilitat moral.

A *Sentit polític i compromís cristià* hi parla de la necessitat de moralitzar la política.

Certament. Molta gent fa la distinció entre la política de la responsabilitat i la política de les conviccions. Una diferenciació que ve del sociòleg alemany Max Weber. Tanmateix, al meu entendre ambdues han d'anar juntes perquè és una distinció que pot ser fal·laç. És com dir que la política té les seves lleis internes i té una moralitat específica, que cal entendre des del poder. Un bon polític ha de posar la seva vida com a testimoni de la credibilitat moral que necessitem. La corrupció, a voltes, es vol justificar emparant-se en aquesta falsa dicotomia entre responsabilitat i convicció.

Històricament el catalanisme polític ha jugat un paper d'eix vertebrador del país, com a punt de referència d'una societat que ha basat el seu esdevenidor en el progrés social, el progrés econòmic i l'europeisme. Quina diagnosi fa de la situació actual del catalanisme? D'un temps ençà es parla de fragmentació o d'una ruptura insalvable al si d'aquesta tradició que sempre ha estat molt oberta. Creu que hi ha una ruptura del catalanisme?

En termes generals, hi ha l'època que va de la Renaixença fins al president Jordi Pujol, que aplega els valors que acaba d'esmentar. I és cert que ara anem cap a una visió de sobirania i d'estructura de poder interna que superarà l'etapa anterior. Quan el president Artur Mas

em va encarregar que donés cos al Pacte Nacional pel Dret a Decidir, em va tocar negociar amb quaranta-cinc associacions cíviques importants del país i amb molta gent. Tot parlant amb cada una d'elles vaig veure, i aquesta és una apreciació personal, que perviu certa visió noucentista del catalanisme. S'associa catalanisme a convivència, a incrementar el nivell cultural del país, a la responsabilitat social de les empreses, etc. Tot això continua estant molt present en el substrat col·lectiu. Per tant, si avui, mal interpretant el moment actual, reduïssim el catalanisme a una qüestió d'estructura de poder i de sobirania, sense vocació de continuïtat amb aquesta responsabilitat social tan estesa, crec que hi perdríem moltes coses pel camí.

Hi ha una realitat que no hem de perdre de vista: des del segle XVIII fins avui, és la gent qui ha aguantat el país. Si ara penséssim que l'aguantarà només l'estructura, ens equivocariem. Perquè pel camí hi perdríem una font de dinamisme important del país, que ja ve de la reforma agrària i del canvi de mentalitat que es produeix en passar d'una economia de pura subsistència a la producció d'excedents i a l'obertura al mercat. D'una revolució industrial feta principalment des de la menestralia... I, en la vessant cultural, ve de la Renaixença, impulsada també per gent com el capellà de Folgueroles.

Tot això és el que va possibilitar que en Prat de la Riba i que en Macià poguessin formular-ho a la seva manera. Si trenquéssim aquesta continuïtat perquè se'ns ha quedat curta o perquè sentim que ens força a l'encaix amb Espanya, crec que hi perdríem. Precisament es constata ara que tenim el contenciós amb Espanya i ells tenen el poder judicial, el Tribunal Constitucional, el Ministeri d'Afers Exteriors..., però nosaltres tenim la gent. En aquesta aventura per assolir la plena sobirania només tenim aquesta força: que la gent ens empenyi i que aquesta decisió tan important i tan vertebrada de la gent forci Espanya a obrir l'aixeta.

El catalanisme com a moviment o com a realitat que impulsa el país s'acaba amb la independència? Com seria el catalanisme en la Catalunya independent, si podem fer aquesta hipòtesi ?

Ser president del Parlament em va donar la satisfacció i la responsabilitat d'intentar representar l'ànima d'un país.

El catalanisme no s'acaba amb la independència, de cap manera. A França primer són francesos, i després d'esquerres o de dretes. A Alemanya primer són alemanys i després cristianodemòcrates o socialdemòcrates. Ho acabem de veure amb les negociacions que han portat Merkel a un tercer mandat. A Espanya no és així. No hi ha, per dir-ho d'alguna manera, un gruix de projecte convivencial, sinó que guanyen els uns en contra dels altres o guanyen els altres en contra dels uns. I tota la pressió mediàtica i tota l'opinió pública situa Espanya en una lluita pel poder sense aquesta franja de valors àmpliament compartits.

A la Catalunya del futur cal que hi hagi aquest gruix ampli de col·laboració, més enllà del pluralisme d'opcions polítiques, que d'altra banda és lògic que existeixi en societats complexes com la nostra. El catalanisme seguirà tenint el paper de definir i mantenir aquest tronc comú.

Que significa per a vostè ser la cara visible del Pacte Nacional pel Dret a Decidir? Com valora el resultat d'aquest procés que va començar el juny del 2013?

Jo vaig entendre que se'm demanava buscar la complicitat entre els partits que eren a la reunió que vam fer al Parlament de Catalunya i les entitats socials. Buscar la complicitat entre polítics i societat civil. Hi havia dos instruments: el Consell Assessor per a la Transició Nacional (amb els experts que havien d'oferir les opcions tècniques sobre aquest procés) i la comissió política del Parlament, que és on els polítics s'han de posar d'acord. Un tercer element, des del meu punt de vista, ha estat la mobilització de la societat civil organitzada; perquè no hem d'anar d'11 de setembre a 11 de setembre sinó que hem de tenir una actitud militant permanent, vertebrada i amb consonància amb els

polítics. La qual cosa comporta que els partits polítics, en aquesta consonància amb la societat civil, han de projectar una visió d'unitat.

Ara molta gent em diu: "Escolti, vol dir que ens en sortirem de tot això?". Jo sempre expresso que estem avançant. Primer va sortir el poble, que ens va exigir als polítics prioritzar la dignitat del país. Després han vingut la pregunta i la data de la consulta, i aquí l'element clau ha estat la necessitat de la unitat política dels partits polítics davant d'una gran responsabilitat del país. Aquest és el tema fonamental: que tinguem la unitat de la gent, que tinguem una convivència política constructiva i positiva. Ara haurem de passar a una altra fase... Sabem l'objectiu on volem arribar, però no tenim el camí traçat perquè hi ha variables que no controlem nosaltres, com l'enorme pressió per part de l'Estat, que s'oposa rotundament a l'exercici del dret a decidir dels catalans.

Espanya ha d'entendre i acceptar que té un problema. Ha d'entendre que el sobiranisme va de baix cap a dalt i que escapçant-lo per dalt no resoldrà res. Ja no. Ha d'entendre que no es tracta d'una flamarada sinó d'un nou context estructural. Ha d'entendre que o bé hi dóna una sortida política, o bé s'enquistarà el problema i es farà molt més gros. El que més em preocupa és que fins ara he vist cap indicati d'autocrítica per entendre per què Catalunya ha arribat fins aquest punt. Haurem d'afrontar la nova etapa amb molta fermesa.

Vostè fa servir amb molta freqüència la paraula *diàleg*. Diria que és una de les qualitats que el defineixen com a polític. Fins i tot té un llibre que es titula *Camins de diàleg*. I alguns fets importants de la seva trajectòria política tenen com a fil conductor el diàleg. En el fet que se l'elegís per ser l'impulsor del manifest i del pacte, potser hi ha tingut a veure aquest perfil d'home dialogant, capaç de negociar, de trobar punts d'acord entre diverses opcions. De tota manera, el diàleg sempre és possible? Hi ha límits del diàleg? I què passa quan n'hi ha? Aquesta és una de les grans qüestions: què diu un home de diàleg, què fa un home amb una concepció comunitarista, quan la base de tot plegat no és possible perquè les circumstàncies no depenen d'ell mateix?

Un bon polític ha de posar la seva vida com a testimoni de la credibilitat moral que necessitem.

Primer hem d'entendre que diàleg no és només pacte. El pacte pot ser-ne el principi, el diàleg abans de començar, que vol dir simplement convergir interessos en un punt determinat, o bé pot ser el final, després d'una aventura humana importantíssima, que és conèixer l'altre, comprendre'l i intentar compartir alguna cosa amb ell. Si fas tot aquest procés, el pacte ja no és una simple conjuntura sinó que és la verificació de tot un procés que s'ha fet conjuntament. Per tant, hi ha pactes previs i hi ha pactes després del diàleg. I això jo ho vaig aprendre de Mounier. Hi ha límit del diàleg? I tant. La responsabilitat democràtica que et dóna el país fa que el teu interlocutor no tingui dret de veto perquè la responsabilitat que et dóna el poble és més important que el diàleg amb l'altre, i si l'altre no entén això vol dir que no hi ha autèntic diàleg.

Molts es pensen que dialogar és dir: "aquí tots som iguals i fem *tabula rasa*." Certament no és així, hi ha condicions per poder dialogar. Això no vol dir que, tot exercint la responsabilitat al marge del diàleg, no puguis tenir un autèntic diàleg amb qui tens al davant. En poso un exemple molt concret. Per què el PSC està tenint aquesta deriva de refús a la consulta, que a mi em costa tant d'entendre? Si no miro de comprendre'l, encara que em costi, si no el copso des de dins mateix de la seva realitat, aleshores em veurà com algú que reclama la seva adhesió incondicional. Amb això no hauré reconduït el PSC cap on em sembla que hauria de trobar-se. Aleshores, cal dialogar amb el PSC? Sí, i tant! Ara bé, cal que el PSC tingui el dret de veto per bloquejar tot el que jo faig? No, de cap manera.

Aquest és el límit del diàleg. Cal saber que hi ha unes responsabilitats institucionals que la democràcia et dóna i que tenen una prioritat per damunt de qualsevol altra cosa perquè són del poble.

Com veu el país d'aquí un any? Quina previsió fa en relació amb la consulta? Per dir-ho d'alguna manera, quin és el seu desig?

Encara som en una primera fase, que és la de la pressió i la de l'autoafirmació com a catalans que volem la nostra plena sobirania. En una propera fase, però, haurà de quallar d'una manera més ferma la unitat política i la mobilització popular. Per a mi aquest és el punt neuràlgic del Pacte Nacional pel Dret a Decidir que, a banda de la signatura, encara s'ha de posar en marxa per arribar a la fase de la negociació amb Madrid, per veure si ens dóna una sortida política. En aquesta fase sí que es necessita la unitat dels partits que han signat el Pacte Nacional pel Dret a Decidir.

Ara hem simbolitzat la nostra decisió unilateral a través de la data i del 2014. Això em sembla que està molt ben formulat com a pressió, després hem de veure quines són les possibles fases del procés en la realitat. El que hem d'aconseguir ara és la unitat política d'aquests partits i, també, la mobilització ciutadana, constructiva, amb civisme i que ja prefiguri l'ideal de país que volem, que no és només poder tenir un Parlament plenament sobirà sinó que és construir una societat amb més empenta, més dinamisme i més humanitat. De manera que els meus néts, quan els toqui treballar, no hagin de marxar per força sinó que es puguin quedar aquí. Perquè el que sí que vaig veient és que hi ha la gent ferida pel seu sentiment catalanista i la gent que és filla de la immigració que, gràcies a la rebuda que han tingut a Catalunya i al que han après d'un cert tarannà d'una economia més desenvolupada, més professionalitzada, en una societat civil molt més integrada, han arribat a la catalanitat... Les estructures d'estat no són només l'agència tributària, també ho és aquest gruix de denominador comú de tota la catalanitat en el projecte de futur.

Una pregunta final: com veu l'Església actual?

Dissonant.

Quan el papa Francesc afirma que el capitalisme portat a l'extrem pot ser una bogeria col·lectiva, són paraules que toquen la consciència de tots.

Comparteix la tesi que l'Església viu una nova primavera?

No encara. Crec en allò que deia Karl Rahner que el futur de l'Església serà místic o no serà, i ho interpreto de la següent manera: per ser cristià cal tenir un espai on poder projectar la pròpia fe juntament amb categories d'humanitat. Per tant, hi ha d'haver grups responsables d'animar-se en la fe i de fer aquest seguiment cristià, no n'hi ha prou amb la ritualització d'anar a missa de tant en tant. Això vol dir que es genera una Església de consciència de base que va de baix cap a dalt. El papa Francesc està dient coses que ens agraden, certament. Però el papa ha de ser l'expressió d'aquesta dinàmica, que és el que convindria crear. Però una dinàmica que parteixi de la base eclesial xoca contra una jerarquitització burocratitzada que de moment manté tot l'aparell. Una jerarquitització burocratitzada que comporta una praxis cristiana força impersonal, difícilment acceptable per la joventut d'avui dia.

Tot això, al meu entendre, ha d'anar canviant. En l'experiència de cadascú ja canvia gràcies a la força de comunicació personal de la fe i d'animar-nos a viure-la. Aquest és el canvi que ha de fer l'Església. El missatge del papa Francesc porta implícita aquesta visió. Ell tindrà feina amb la transformació de la cúria. Hi haurà una radicalització del fet cristià. Hi ha molts cristians que ho són i que ho porten a dins: si troben una plataforma de comunicació de la seva fe serà per a ells un revulsiu. Poden ser *testimonis profètics*, com en diu Maritain. Quan el papa afirma que el capitalisme portat a l'extrem pot ser una bogeria col·lectiva, són paraules que toquen la consciència de tots plegats; hem de saber discernir les estructures econòmiques des de la fe. Això és ser militant o profètic, en el sentit que profeta és qui assenyala el futur per

anar avançant. Si això surt de la base de l'Església, està fent una aportació extraordinària al món. Em sembla que per aquest camí hi ha futur i els joves s'hi podran integrar d'una manera positiva i creativa.

Sabent que aquesta entrevista apareixerà a *Qüestions de Vida Cristiana*, podria dir-nos què significa per a vostè Montserrat?

Li explicaré una anècdota de la meua vida, perquè Montserrat comença en la meua intimitat. Quan em van elegir president del Parlament, el primer que vaig fer en sortir del Parlament va ser dir-li al conductor del cotxe oficial: anem a Montserrat. És un lloc on he passat moments fonamentals de la meua vida, com ho era aquesta elecció, i em vaig veure amb la necessitat d'expressar un compromís: havia de pregar per tots els polítics del meu país.

Hi ha, a més a més, una fita imprescindible en la nostra història recent i que enceta un paper important: la del Montserrat de 1947, la recuperació d'una certa solidaritat catalanista que marca un punt d'inflexió del catalanisme en temps difícils; la de Montserrat com a símbol del conjunt del país, d'uns valors de solidaritat, de civisme i d'obertura.